

Mandaat

Van Boris O. Dittrich verscheen eveneens
bij Ambo|Anthos *uitgevers*

Terug naar Tarvod

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Boris O. Dittrich

Mandaat

Memoires

Geschreven in samenwerking
met Martijn Kamphorst

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 5732 9

© 2022 Boris O. Dittrich

Omslagontwerp Marry van Baar

Omslagbeeld © Ed van Rijswijk

Foto Gay Pride © Tom van der Leij

Foto paasakkoord © Roel Rozenburg/ANP

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Voor mijn ouders Zdeněk Dittrich en Juul Dittrich-
van Agtmaal en mijn zus Heluška Dittrich

De toekomst ligt niet voor ons, maar in onszelf

Life begins at the end of your comfort zone

Neale Donald Walsch

Inhoud

Voorwoord 11

- 1 Zdeněk en Juul 15
- 2 Leven op drijfzand 31
- 3 De geest en de fles 49
- 4 Een beetje liefde 82
- 5 Een heilig vuur 100
- 6 Gelijk voor de wet 125
- 7 Het keerpunt 150
- 8 In het hart van de strijd 187
- 9 Een waardig afscheid 223
- 10 Terug in de arena 237

Dankwoord 253

Verantwoording 255

Voorwoord

‘Memoires? Je gaat toch niet dood?’ vroeg een vriendin toen ik haar over dit boek vertelde.

‘Jawel,’ antwoordde ik, ‘en jij ook, maar dat is niet de reden waarom ik ermee bezig ben.’

Ik geloof in de kracht van het persoonlijke verhaal. Het is een van de lessen die ik leerde toen ik in New York en Berlijn werkte voor de mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch: een boodschap komt beter over wanneer men zich kan inleven in de persoonlijke omstandigheden die eraan ten grondslag liggen. Mijn boodschap is te herleiden tot de spreuk die ik jarenlang als motto onder mijn mails had staan: ‘De toekomst ligt niet voor ons, maar in onszelf.’

De laatste tijd blik ik steeds vaker terug op de meer dan vijftien-zestig jaar die nu achter me liggen. Op mijn tijd als zoekende tiener en twintiger en op de jaren waarin ik werkte als advocaat, rechter, Kamerlid en mensenrechtenactivist. Posities waarin ik het gevoel had tot een zeldzame soort te behoren die moest strijden voor zijn bestaansrecht. Een strijd die op mij ontegenzeggelijk zijn sporen naliet, maar die ook een drijfveer werd.

Mijn homoseksualiteit ervoer ik in het begin van mijn leven als iets negatiefs. Het gevecht dat ik met mezelf leverde, heeft me veel energie gekost, maar geleidelijk wist ik me eraan te ontworstelen. Door schade en schande heb ik mezelf geleerd negatieve gebeurtenissen constructief te benutten en voor iets positiefs in te zetten. Ik dank degenen die nee tegen me hebben gezegd, of van wie ik vreesde dat ze nee zouden zeggen. Dankzij hen heb ik niet afgewacht tot anderen mijn leven aangener zouwen maken, maar stak ik zelf de handen uit de mouwen.

Als advocaat en rechter drong ik diep door in het privéleven van mensen. Als medewetgever in de Tweede Kamer, internationaal jurist voor Human Rights Watch en nu als senator in de Eerste Kamer ben ik actief betrokken bij maatschappelijke veranderingen. Als volksvertegenwoordiger kreeg ik het mandaat voor anderen te handelen, maar tegelijk verbeterde ik daarmee de wereld voor mezelf.

De oorsprong van mijn inzet is terug te voeren op mijn persoonlijkheid, die gevormd is door mijn ouders en mijn sociale omgeving, door de jaren zestig, zeventig en tachtig waarin ik me heb ontwikkeld, mijn opleiding en werk, mijn liefdesrelaties met eerst een vrouw en daarna een man en al het andere dat op mijn pad kwam. Daarover gaat dit boek. Over die persoonlijke context. Over struikelen en opstaan. Over doelgericht werken. Als ik voor mijn werk in gesprek ging met ministers of parlementsleden in Nederland, Oost-Europa, Afrika, Azië of Latijns-Amerika, probeerde ik altijd een persoonlijk verhaal van iemand anders of, soms, van mezelf in de dialoog te brengen. Zo kregen mijn gesprekspartners een beter beeld van de situaties die ik beschreef en drong de boodschap – de lhbt-gemeenschap verdient gelijke rechten – beter door.

Af en toe zei iemand dat ik mijn verhaal zou moeten opschrijven. Het was inspirerend, anderen konden zich eraan optrekken. Zo rijpte het idee op de pijnbank te gaan liggen en een selectie te maken uit relevante herinneringen. Ik hoop dat een persoonlijke terugblik op mijn jaren van twijfels en worstelingen, maar ook op de ontwikkeling die de Nederlandse samenleving heeft doorgemaakt op het vlak van gelijkberechtiging, van waarde kan zijn voor het huidige maatschappelijke debat. Steeds vaker wordt dat debat gevoerd in een vorm die afleidt van de kern van het probleem. Ondanks alle vrijheden en gelijke rechten die we als Nederlanders inmiddels hebben, zijn we meer en meer in hokjes beland. Niet alleen in de samenleving als geheel, maar ook binnen de lhbt-gemeenschap.

De enige manier om mensenrechten voor iedereen te verankeren, is door over het hekje van de eigen groep te leren kijken. In die context heb ik mijn homoseksualiteit leren zien als een geschenk. Als je tot een minderheidsgroep behoort, heb je een belangrijke kans je te kunnen verplaatsen in anderen die worden achtergesteld. Tim Cook, CEO van Apple, beschreef die kans prachtig in zijn coming-outbrief, die hij publiekelijk deelde in 2014. 'Homo zijn heeft me een dieper begrip gegeven van wat het betekent deel uit te maken van een minderheid. Het heeft me inzicht gegeven in de uitdagingen waarmee mensen in andere minderheidsgroepen elke dag te maken hebben,' schreef hij. 'Dat heeft me empathischer gemaakt, wat heeft geleid tot een rijker leven.' Ik heb het precies zo ervaren. Trouwe bondgenoten, medestanders buiten mijn eigen kring, heb ik in alle fasen van mijn (werkende) leven als essentieel ervaren en ik probeer op mijn beurt een bondgenoot voor anderen te zijn.

Veel mensen zien de ellende in de wereld en raken verlamd in hun zoektocht naar een antwoord op de vraag welke rol zij

kunnen spelen bij verandering. Ze wijzen daarbij naar grote, abstracte instituties als de politiek, de media of het zakenleven, naar 'de ander' die iets moet oplossen, die in actie moet komen. Met dit boek hoop ik mensen te inspireren zelf de verandering te worden die zij willen zien. Daarvoor hoef je niet per se politicus te zijn. Ook kleine daden van alledaagse moed kunnen het verschil maken. Wie met goede intenties op het juiste moment op de juiste plaats is, kan veel goeds teweegbrengen in het leven van anderen.

In de levensfase waarin ik nu terecht ben gekomen, is mijn geschatte toekomst natuurlijk veel korter dan vroeger, maar dat betekent niet dat ik op mijn handen wil gaan zitten. 'Laat de toekomst je niet tegenhouden' is het motto waar ik me nu door laat leiden.

Dit boek is ook een ode aan mijn ouders. Nu zij er niet meer zijn, voel ik de ruimte in alle vrijheid en eerlijkheid terug te blikken op mijn leven en de invloed die zij daarop hebben gehad. Het is mijn persoonlijkste boek tot nu toe en ik denk dat met name mijn vader daar moeite mee zou hebben gehad. 'Moeten mensen dit allemaal weten?' had hij waarschijnlijk hoofdschuddend gevraagd.

Mijn moeder beklagde zich er regelmatig over dat ik in de media zoveel sprak over mijn vader en zo zelden over haar. Alsof zij geen noemenswaardige rol had gespeeld in mijn vorming. Meestal mompelde ik wat vaagheden over journalisten die me nu eenmaal vooral vroegen naar mijn vader, maar uiteindelijk moest ik toegeven dat ze gelijk had. Toch begin ik mijn verhaal met zijn geschiedenis. Ik weet zeker dat ze het mij vergeeft.

Zdeněk en Juul

Diep in de nacht word ik gewekt door een volle blaas. De geur van tabak dringt mijn neus binnen. Ik draai me nog een paar keer om, werp de dekens van me af, stap uit bed en schuifel richting het toilet. In de woonkamer zie ik mijn vader bij het raam staan, rond zijn gezicht gloeit om de paar seconden een rode stip op. Gesluierd in een blauwgrijze walm staart hij uit over onze straat. Het is niet de eerste keer dat ik hem zo aantref.

‘Wat doe je daar, papa?’

‘Niets jongen, ga slapen.’

‘Waar denk je aan?’

‘Aan vroeger,’ antwoordt hij, net als de vorige keer.

Momenten als deze zijn tekenend voor het contact dat ik als tiener met mijn vader had over zijn verleden. Hij was een denker, geen prater. Een lieve, gecompliceerde en ontheemde man. Het meeste van wat ik over zijn vroege jaren weet heeft mijn moeder me verteld. Een klein deel heb ik hem op hoge leeftijd weten te ontfutselen, op de spaarzame momenten dat er een barst ontstond in zijn gepantserde Tsjechische aard.

Praten over je gevoelens, dat doe je niet als Tsjech, als ik mijn vader moest geloven.

Mijn vader werd geboren op 11 december 1923 in een verdeeld land dat hij nooit helemaal als het zijne heeft ervaren. Zijn wieg stond in Bratislava, nu de hoofdstad van Slowakije, toen onderdeel van Tsjecho-Slowakije, een republiek die na de Eerste Wereldoorlog ontstond door de val van de Donaumonarchie. Het land van mijn vaders jeugd kende een scherpe tweedeling tussen de Tsjechen en de Slowaken. Het welvarende deel met hoogstaande kunst en cultuur lag goeddeels aan de Tsjechische kant; het Slovaakse deel werd wel gezien als het achtergebleven platteland.

Om de Slowaken te verheffen, stelde de regering vanuit Praag begin twintigste eeuw een programma op waarbij Tsjechische docenten naar Slowakije werden gestuurd om mensen te schoenen. Onder hen bevonden zich mijn oma en opa, die beiden als onderwijzer aan de slag gingen in Bratislava. Mijn opa was priester geweest, maar had de kerk verlaten. Dat werd in die tijd als schandelijk ervaren. Nadat hij met mijn oma was getrouwd, hield mijn opa zijn verleden zo veel mogelijk geheim. Mijn vader heeft het me pas een paar jaar voor zijn dood toevertrouwd.

Mijn grootouders kregen één kind, dat ze Zdeněk Radslav Maximilian Bernard Dominik noemden. Ook al werd hij geboren in Bratislava, hij heeft zich zijn hele leven Tsjech gevoeld. Toen hij vier jaar oud was stierf zijn vader, waarna mijn oma hertrouwde met een Tsjechische man en samen met hem en mijn vader terugverhuisde naar Tsjechië. Daar streken ze neer in het dorpje Týnec nad Labem, op ongeveer tachtig kilometer van Praag.

Al op jonge leeftijd ontpopte mijn vader zich daar als een dwarsligger. Hij had grote moeite zijn stiefvader te accepteren

als zijn nieuwe vader. Bij conflicten koos mijn oma meestal partij voor haar zoon, waardoor de spanningen thuis zo hoog opliepen dat mijn vader een wig dreigde te drijven tussen zijn moeder en zijn stiefvader. Op latere leeftijd vertelde mijn vader me op een onbewaakt moment spijt te hebben van zijn starre houding in die tijd. Hij had zijn stiefvader nooit een eerlijke kans gegeven.

Op achttienjarige leeftijd verliet mijn vader het ouderlijk huis. Tijdens de bezetting ging hij aan de slag bij het historisch instituut in Praag. Na de oorlog begon hij aan een studie geschiedenis en wijsbegeerte aan de Karelsuniversiteit in Praag, waar hij actief betrokken raakte bij de sociaaldemocratische studentenvereniging. In die hoedanigheid sprak hij zich uit tegen het oprukkende communisme, onder meer in toespraken waarmee hij ook andere studenten probeerde te overtuigen zich in te zetten voor de democratie en het communisme de rug toe te keren.

In 1948 werd hij vanwege dat gedachtegoed een vijand van de staat. Dat jaar grepen de communisten met steun van de toenmalige Sovjet-Unie de macht; studenten als mijn vader werden gearresteerd of doodgeschoten. Vlak voordat hij opgepakt dreigde te worden, besloot hij met een aantal medestudenten te vluchten. Mijn vader nam zijn beslissing zonder iemand in te lichten, zelfs zijn eigen moeder wist er niet van. Dat hij op jonge leeftijd uit huis was gegaan om in Praag op kamers te gaan wonen, had zij al nauwelijks geaccepteerd. Hij was bang dat ze hem uit wanhoop zou aangeven bij de communisten, puur om haar zoon dicht bij zich te houden.

Een van de weinige dingen die mijn vader waardevol genoeg achtte mee te nemen was zijn bijna voltooid afstudeerscriptie, 'Hitlers weg naar de macht', die hij, verpakt in een tasje, op zijn

buik bond. Met een groepje medestudenten stapte hij op een trein richting Pilsen, een stad dicht bij Duitsland. Vandaar gingen ze met de bus verder en in het holst van de nacht slopen ze via de bossen de grens over, continu op hun hoede voor waakhonden en klauterend over prikkeldraad. Op Duitse bodem bleek dat dat gaten in zijn scriptie had gemaakt. Zelf was hij ongedeerd gebleven, in tegenstelling tot enkele andere studenten.

In eerste instantie belandden ze in een Duits interneringskamp dat onder leiding stond van de Amerikanen. Zij onderwierpen hen aan een stevig kruisverhoor, om uit te sluiten dat ze te maken hadden met communistische spionnen. Eenmaal door de ballotage besloten de meeste studenten door te reizen naar Amerika, Canada of Engeland. Ze wilden weg van het vasteland van Europa. Hitlers bezetting van Tsjecho-Slowakije en daarna de machtsovername van de communisten deden hen het ergste vrezen voor de toekomst van dit deel van de wereld.

Mijn vader maakte een andere keuze: samen met twee medevluchtelingen vroeg hij asiel aan in Nederland: een klein land, qua grootte vergelijkbaar met Tsjechië, maar dan gelegen aan zee. Mochten de communisten verder oprukken naar het Westen, dan kon hij altijd nog uitwijken naar Londen. Hij schatte in dat hij in Nederland beter zou aarden en meer kansen zou hebben zijn wetenschappelijke weg te vervolgen.

In eerste instantie meldde hij zich bij de autoriteiten, die hem in een politiecel in Tegelen plaatsten. Daar onderzocht de Nederlandse overheid grondig of het hier wel gevluchte studenten uit Praag betrof: mijn vader en zijn compagnons waren de eerste Tsjecho-Slowaken die in Nederland asiel aanvroegen. Het moet rond die tijd zijn geweest, maanden na mijn vaders vlucht, dat mijn oma via een medewerker van het Rode Kruis vernam dat haar zoon nog leefde.

Mijn vader ontdekte vlak daarna dat zijn moeder de prijs had betaald voor zijn vlucht. De communisten waren woest op mensen die hun land hadden beledigd door het te ontvluchten. Hun wraak oefenden ze uit op de achtergebleven familieleden. Lange tijd was mijn grootmoeder lerares en directrice op het gymnasium waar mijn vader zelf ook op school had gezeten, bij mijn oma in de klas; na zijn vlucht werd ze zonder opgaaf van redenen ontslagen en tewerkgesteld op een lagere school meer dan twee uur reizen van haar huis. Kort daarop stierf tot overmaat van ramp haar tweede echtgenoot.

‘Waar komt u vandaan, meneer?’ Bij de bakker, kruidenier of groenteboer was dit de eerste vraag die mijn vader in Nederland moest beantwoorden, tot zijn grote ergernis. Hoe prachtig hij zijn Nederlandse zinnen ook formuleerde, zijn accent bleef verraden dat zijn wieg in een ander land had gestaan.

Zijn eerste woordjes Nederlands leerde mijn vader van Utrechtse studenten die hem bezochten op het politiebureau waar hij de eerste weken vastzat. In de tijd van mijn vaders vlucht toonden Nederlandse studenten zich solidair met hun Tsjechische leeftijdsgenoten. Met regelmaat bezochten ze mijn vader, om hem te helpen vat te krijgen op de Nederlandse taal en samenleving. Nadat zijn asielaanvraag was goedgekeurd, belandde mijn vader via die studenten in Utrecht. Hij werd de allereerste vluchtelingenstudent met een beurs van het Universitair Asiel Fonds. Aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, waar hij uiteindelijk zijn geschiedenisstudie zou afronden, sprak hij in de beginfase Latijn met zijn professor, maar gaandeweg kreeg hij het Nederlands onder de knie. In 1951 begon hij aan zijn pro-

motieonderzoek, daarna werd hij hoogleraar Oost-Europese geschiedenis.

Twee jaar na zijn aankomst in Nederland ontmoette mijn vader op een studentenfeestje in Den Haag mijn moeder: Juliana Alphonsa Maria van Agtmaal, roepnaam Juul. Zelf studeerde mijn vader in Utrecht, maar de organisatoren van het feestje hadden hem samen met een aantal andere gevluchte studenten persoonlijk uitgenodigd, in de veronderstelling dat zij best eenzaam moesten zijn. Mijn moeder raakte op het feestje meteen bevangen door mijn knappe, intellectuele vader.

Op hun eerste afspraakje was mijn vader een kwartier te vroeg: een fatsoenlijke Tsjech laat nooit iemand wachten. Mijn moeder had daar andere gedachten over. Zij wilde juist laten blijken dat ze als vrouw moeilijk te krijgen was en besloot daarom bewust een kwartier te laat te komen. Ze hadden afgesproken naast de Gevangenpoort, een middeleeuwse gevangenis aan het Buitenhof. Mijn vader had de plek uitgezocht. Na tien minuten wachten en zenuwachtig roken gooide hij de handdoek al in de ring, in de veronderstelling dat mijn moeder hem had laten zitten, maar op weg naar het station liep hij haar bij puur toeval alsnog tegen het lijf. Ze wandelden een eindje, tot de regen plots met bakken uit de hemel kwam. Mijn vader had geld noch een paraplu, dus hij wandelde stug door. Na een paar minuten troonde mijn moeder hem mee een café in, waar zij voor de koffie betaalde.

Mijn ouders waren drie jaar verloofd voordat ze trouwden, drie jaar waarin mijn moeders familie uitgebreid de tijd nam te wennen aan deze vreemde vogel uit Oost-Europa. Mijn moeder kwam uit een groot rooms-katholiek gezin. Ze was opgegroeid

met tien broers en zussen in het Brabantse dorp Huijbergen, waar haar vader de burgemeester was.

Toen mijn moeder haar nieuwe vriend voor het eerst mee naar huis nam, vroeg haar vader hem het hemd van het lijf. Wie waren zijn ouders? Uit wat voor milieu kwam hij? Hadden ze in Praag ook trams? Praag was tot de Tweede Wereldoorlog het Parijs van Midden-Europa – Nederland meer een boerenstaat –, maar daar wist mijn moeders familie niets van.

Mijn opa wilde weten wat voor vlees hij in de kuip had, dus hij besloot informatie in te winnen bij het Rode Kruis. Met name wilde hij weten of mijn vader wel echt katholiek was, zoals hij beweerde. Dat zat wel goed, mijn vader kon uit zijn blote hoofd hele Bijbelteksten opdreunen. Dat deed zijn schoonfamilie hem niet na.

Uiteindelijk keurde de familie hem goed en in 1952 gaven mijn ouders elkaar het jawoord. Een jaar daarna kregen ze mijn zus Heluška en twee jaar later werd ik geboren. We waren allebei stateeloos, net als mijn vader. Hij had door de bureaucratie nog altijd geen Nederlands paspoort en zijn Tsjechische nationaliteit was hem ontnomen door de communisten: door te vluchten naar Nederland was hij bestempeld als landverrader. Pas vlak na mijn geboorte werd mijn vader, samen met Heluška en mij, genaturaliseerd.

Voordat het besluit tot naturalisatie genomen werd, kregen mijn ouders in Utrecht bezoek van een ambtenaar. Die hield mijn vader voor dat bij het Nederlanderschap een stemplicht hoorde bij verkiezingen. Mijn vader gaf een verhandeling over de Nederlandse politieke partijen. ‘En wat gaat u dan stemmen?’ vroeg de ambtenaar, geïmponeerd door mijn vaders kennis van het politieke landschap. ‘Dat is het geheim van het stemhokje,’ antwoordde mijn vader. De ambtenaar voelde zich terechtge-

wezen en reageerde korzelig. Om zijn Nederlandschap niet in gevaar te brengen voegde mijn vader er snel aan toe: 'Waar-schijnlijk wordt het de KVP.' 'Goed zo,' antwoordde de ambte-naar.

Haar huwelijk met mijn vader kostte mijn moeder haar baan. In de tijd dat mijn ouders elkaar ontmoetten, werkte ze als di-rectiesecretaresse bij de Bataafse Petroleum Maatschappij, maar na de Tweede Wereldoorlog kampte Nederland met grote werk-loosheid. Daarom, maar ook vanwege het toen nog erger woe-kerende seksisme, werd mijn moeder geacht ontslag te nemen zodra ze trouwde. Had ze voor de overheid gewerkt, dan was het zelfs een verplichting geweest. Mijn vader, het gezinshoofd, moest vanaf dat moment in zijn eentje voor brood op de plank zorgen.

Mijn moeder voelde zich in haar nieuwe rol gedwongen, maar vervulde deze met verve. Wanneer we thuishkwamen van school zat ze met koekjes en een pot thee op ons te wachten en vroeg belangstellend hoe het op school was geweest. Ze miste geen enkele ouderavond. Terwijl mijn vader zich overdag en in de avonden over zijn wetenschappelijke boeken boog, nam mijn moeder de dagelijkse opvoeding voor haar rekening. Ze was be-trokken en zorgzaam, twee eigenschappen die mij meer en meer begonnen te beknellen toen ik in de puberteit kwam. Ik begon mijn pijlen op haar te richten. Mijn vader liet ik buiten schot: iets in mij zei dat hij het al zwaar genoeg had.

Twintig jaar later – mijn zus en ik waren inmiddels uit huis – heeft mijn moeder alsnog een poging gedaan zich te emanci-peren. Ze ging parttime aan de slag als secretaresse in een psy-chiatrisch ziekenhuis in Amersfoort, maar ze had veel moeite de zware gevallen waar ze mee in aanraking kwam los te laten. Na een jaar keerde ze terug naar haar rol als huisvrouw.

Wanneer mijn vader het ergens mee oneens was, hield hij meestal zijn mond. Zijn emoties onderdrukte hij tot zijn lijf ze niet langer op kon slaan. Dan kwam hij als een vulkaan tot uitbarsting. Zijn ogen schoten vuur en hij sloeg met zijn vuist op tafel.

Zijn explosies speelden hem soms parten in zijn contact met vrienden en collega's. In de jaren zeventig werden de universiteiten hervormd en gedemocratiseerd. Mijn vader werd bestuurder van de faculteit geschiedenis, een rol waarin hij zich niet thuis voelde. Zijn colleges maakten steeds vaker plaats voor vergaderingen. Vakinhoudelijk was mijn vader een talent, maar in administratieve en praktische zaken blonk hij niet uit. Hij wilde denken, spreken en lezen, niet regelen. Hij koos ervoor vroegtijdig met pensioen te gaan.

Mijn moeder was makkelijker te lezen. Ze liet duidelijk merken wat ze ergens van vond en kon daarin soms doorschieten. In haar oordelen over anderen klonk vaak de angst door bekritiseerd te worden door haar familie, burens en kennissen.

In haar hart was mijn moeder een feministe, maar niet een-tje die met spandoeken de barricaden beklom. Ik herinner me hoe ze zich vaak opwond over de manier waarop vrouwen in Nederland werden behandeld. Zo was er Haya van Someren-Downer, een getalenteerd Tweede Kamerlid voor de vvd, die door sommige mannen belachelijk werd gemaakt vanwege haar zware stem. Het irriteerde mijn moeder dat er op zulke momenten met twee maten werd gemeten – een trend die ik nog steeds bespeur als ik zie hoe vrouwen in topfuncties op sociale media behandeld worden in vergelijking met mannen.

Ik herinner me dat mijn moeder het in de jaren zestig eens was met het gedachtegoed van de Dolle Mina's, die onder meer